مێژووی شاراوەی ئایەتی چل - ژمارەی سی و چوار

حزقیکێل ژمارە پازدە

Jeff Pippenger

2026-10-28

پێنج مانگی شاراوە

پەیامی ئیسلام، بەو شێوەیەی لە ئایەتی دەیەمدا نوێنەرایەتی کراوە، لە ساڵی ١٨٣٨دا لەلایەن جۆسایا لیچەوە لە پەیوەندی بەو کاتەوە پێشکەش کرا کە لە ئایەتی پازدەیەمدا خراوەتە ڕوو. لەو کاتەدا، هەندێک لە توخمەکانی پێشبینییەکە لە دیدی لیچ شاراوە بوون. تا ١ی ئابی ١٨٤٠، لیچ خستنەڕوویەکی تێروتەسەلتری باڵو کردبووەوە، بە پشتبەستن بەوەی دوای ساڵی ١٨٣٨ لە پەیامی “پێنج مانگ”ەوە بۆی ئاشکرا کرابوو. لە ساڵی ١٨٣٨دا، بەشێک لە پەیامی “پێنج مانگ”ی بەشی نۆی کتێبی ئاشکراکردن لە لیچ شاراوە بوو. پێش ساڵی ١٨٤٠، مۆری بەشە شاراوەکەی پێشبینیی پێنج مانگ بۆ لیچ کرایەوە، و ئەم کردنەوەی مۆرە بووە هۆی دەرکەوتنی هێزی خودا لە ساڵی ١٨٤٠ەوە تا ١٨٤٤.

پێنج مانگەکەی ئایەتی پێنجەم تا ساڵی ٢٠٢٦ شاراوە بوو. کاتێک ئەلیسابات دوای پێنج مانگ خۆشاردنەوە هاتە دەرەوە، مەریەم هاتە لای. مەریەم پێنج مانگەکەی خۆشاردنەوە لەگەڵ مەسەلی دە کچە پاکیزەکە هاوتەریب دەکات، چونکە مەریەم، بە پێچەوانەی ئەلیسابات، کچێکی پاکیزەی دووگیان بوو و ئەلیسابات ژنێکی دووگیان بوو کە تەمەنی منداڵبوونی تێپەڕاندبوو. هەردوو لەدایکبوونەکە، هەر یەکەیان بە شێوەی خۆی، موعجیزەئامێز بوون، بەڵام مەریەم کچێکی پاکیزە بوو. ئەمەوو پێغەمبەران باسی کۆتایی جیهان دەکەن، و ئەو کچە پاکیزانەی کە لە ڕۆژانی کۆتاییدا مەریەم نوێنەرایەتییان دەکات، ئەو پێنج کچە پاکیزە ژیرەن کە بزووتنەوەی فیلادێلفیایی فریشتەی سێیەم پێک دەهێنن و ژمارەیان سەد و چل و چوار هەزارە. ئەلیسابات و مەریەم لە مانگی شەشەمدا دوای پێنج مانگ خۆشاردنەوەی ئەلیسابات یەکدی دەبینن. پێنج مانگەکەی ئایەتی پێنجەم تا ساڵی ٢٠٢٦ شاراوە بوو.

کاتێک یوحەنا لەدایک بوو، مەریەم گەڕایەوە بۆ ناسرە و زەکەریا چیتر لاڵ نەبوو. مەریەم لەگەڵ ئەلیسابات بوو تا ئەو کاتەی لە یاسای یەکشەممەدا دەرگاکە داخرا، کە پێشبینیی پێغەمبەرانە دەدوێت. زەکەریا نیشانەی ڕێگای ئەلفایە کە لاڵ دەکرێت و هەروەها نیشانەی ڕێگای ئۆمێگایە کە لە کاتی لەدایکبوونی کوڕەکەیدا دەدوێت. زەکەریا لە سەرەتا و لە کۆتاییدایە و نوێنەرایەتیی هەردوو فریشتەی یەکەم و سێیەم دەکات. ئەلیسابات پەیامی فریشتەی دووەمە و مەریەم پەیامی هاواری نیوەشەو کە لە کۆتاییی ئەو پێنج مانگەی خۆشاردنەوەدا بە ئەلیساباتەوە پەیوەست دەبێت.

خێزانە هەشت کەسییەکەی نوح بۆ ماوەی پێنج مانگ لە کەشتییەکەدا شاراوە بوو، پاشان کەشتییەکە لەسەر چیای ئارارات نیشتەوە. هاواری نیوەشەو لە ئێکسێتەر بە فریشتەی دووەمەوە پەیوەست بوو و تا داخستنی دەرگاکە لە ٢٢ی تشرینی یەکەمی ١٨٤٤دا بەردەوام بوو، کە بەمەش مەسەلی دە کچە پاکیزەکە هاتە دی. مەریەم لە ئێکسێتەر بە ئەلیساباتەوە پەیوەست بوو و تا لەدایکبوونی یۆحەنا بەردەوام بوو.

ئەو پەیامەی کە لە ساڵی 1838دا لە لیچ شاردرابووەوە، پەیامی “پێنج مانگ” بوو. شاردنەوەی پێنج مانگ بە هەشت کەسی ناو کەشتییەکە نیشان دەدرێت؛ ئەوە خۆشاردنەوەی ئەلیساباتە لە پێنج مانگی یەکەمی دووگیانیدا. ئەوە پەروەردگار بوو کە لە ساڵی 1838دا دەستی بەسەر پێنج مانگەکەدا

ڕاگرتبوو، تا ئەو کاتەی دەستی لەسەر پێنج مانگەکە هەڵگرت و ڕێگەی بە لیچ دا کە بەروارەکە دە ڕۆژ پێش بەدیهاتنەکەی بڵاو بکاتەوە. کاتێک لە ڕۆژانی کۆتاییدا مۆری پەیامی پێنج مانگ دەکرێتەوە، هەروەک ئێستا دەخرێتە ڕوو، ئێوە لەو شەش ڕۆژەی کۆبوونەوەی خێوەتگەی ئێکسیتەردان، لە 12 تا 17ی ئابی 1844، کە بەدوایاندا شەست و شەش ڕۆژ هات تا دەرگای داخراوی 22ی تشرینی یەکەمی 1844. حەفتا و دوو ڕۆژ هەبوو، بەڵام کاتێک ئەو ڕۆژانە لەسەر هێڵێکی پێغەمبەرانە دادنرێن و پاشان نیشانەکانی ڕێگا جیا دەکرێنەوە، دەردەکەوێت کە نیشانەی گەمارۆدان، کە بە کۆبوونەوەی خێوەتگەی ئێکسیتەر نیشان دەدرێت، شەش ڕۆژ بوو کە بەدوایاندا شەست و شەش ڕۆژ هات تا دەرگای داخراو. بە شێوەیەکی پێغەمبەرانە، ماوەکە وەک 6 6 6 نیشان دەدرێت.

مێژووی گەمارۆکە، بەو شێوەیەی لە ئێکسیتەرەوە تا ٢٢ی ئۆکتۆبەر نیشان دەدرێتەوە، بە لامەک، نەوەی شەشەمی قاینی، نوێنەرایەتی دەکرێت. دەرگاکە هەر دوای ئەوەی مۆری پێشبینیی پێنج مانگ دەکرێتەوە، دادەخرێت. دەرگاکە بە هەنگاو بە هەنگاو دادەخرێت، بەڵام ئەم پرۆسەیە بۆ ئەدڤێنتیزم لە ١١ی سێپتەمبەرەوە دەستی پێکرد و لە گەمارۆکەدا کۆتایی دێت. کاتێک گەمارۆکە دێت، ئێوە یان کەسایەتیی لامەکی قاینی یان کەسایەتیی لامەکی شێت دەردەخەن. ژمارەی ئەو مێژووە بۆ لامەکی قاینی بریتییە لە ٦ ٦ ٦، و ژمارەکە بۆ لامەکی شێت و کلێسای سەرکەوتوو بریتییە لە ٧ ٧ ٧.

دەرکەوتنی ئەو دوو جۆرە کەسایەتییەی کە هەردوو لامەخەکە و ژمارەکانی 666 یان 777 نوێنەرایەتییان دەکەن، بەو ڕوودوانە دەست پێ دەکات کە ئەدڤەنتیزم دەخەنە بەر سەرنجی گشتی، کاتێک ئەو پرسیارە دەوروژێنرێت کە بۆچی ئەدڤەنتیستەکان سەبارەت بە ئاگادارکردنەوەی گۆیە ئاگرینەکانی ناشڤیل بێدەنگ بوون. ئەو مشتومڕە ڕوو لە توندبوونەوە دەبێتە نمایشێکی بینراو پێش گەیشتن بە دەرگای داخراوی ئەو یاسای یەکشەممەیەی کە بەم زووانە دێت و سەرکەوتنی ئاژەڵەکان بەسەر ڕێڕەوە لارەکەدا بۆ ناو کەشتییەکە هێمایەکی پێشوەختەی بوو. هەروەها ئەزموونی ئەلیاس لەسەر چیای کەرمەل و بزووتنەوەی میلەرییەکان لە ساڵی 1844دا هێمای پێشوەختەی ئەو ئاگادارکردنەوە بینراوە ڕوو لە توندبوونەوەیە بوون.

پێکهاتەی پێغەمبەرانەی گەمارۆ

پێکهاتەی پێغەمبەرانەی گەمارۆدانێک کە بە ویرانبوونی شارەکە کۆتایی دێت، نوێنەرایەتیی ماوەیەکی کاتی دەکات کە بە نیشانەیەک دەست پێ دەکات و بە نیشانەیەک کۆتایی دێت. ئەوە نوێنەرایەتیی ماوەیەک لە کات و خاڵێک لە کاتدا دەکات. ماوەی پێکهاتنی وێنەکە بە شێوازی جۆراوجۆر نیشان دەدرێت. هەر پێکهاتەیەکی پێغەمبەرانە لەم جۆرە لە شایەتیی سروش پێدراودا، هێمایە بۆ ماوەی تاقیکردنەوە بە وێنەی درندەکە، کە بە نیشانەی درندەکە دەگاتە لووتکەی خۆی.

> “‘وێنەی درندەکە’ نوێنەرایەتیی ئەو شێوەیە پرۆتستانتیزمی هەڵگەڕاوە دەکات کە ئەو کاتە پێک دێت کە کڵێسا پرۆتستانتەکان بۆ سەپاندنی عەقیدەکانیان داوای یارمەتی لە دەسەڵاتی مەدەنی بکەن. ‘نیشانەی درندەکە’ ئێستا ماوەتەوە پێناسە بکرێت.” ململانێی گەورە، ٤٤٥.

ئەو ماوەیە نوێنەرایەتیی پێکهاتنی وێنەکە دەکات کە ئەم بۆ درندەکە و ئەم وێنەی درندەکەیە؛ نیشانەی درندەکە کاتێک دەسەپێنرێت کە ئەو وێنەیە لە پێکهاتنیدا بووە دەگاتە ئەو ئاستەی کە بتوانێت بە قسەکردن یاسایەکی یەکشەممە بێنێتە بوون. کاتێک ئۆرشەلیم وێران کرا، نەبوخودنەسر بە شێوەیەکی هێمایی نوێنەرایەتیی نیشانەی دەسەڵاتی ڕۆمای دەکرد. چ بابل بێت و چ ڕۆما، پێکهاتەی گەمارۆدانەکە جەخت لەسەر پاشای باکوور لە ڕۆژانی کۆتاییدا دەکاتەوە.

گەمارۆدانەکەی ئۆرهان لە ساڵی 1333ەوە تا ساڵی 1337 و ئەو چوار ساڵەی لە 27ی تەممووزی 1449ەوە تا گەمارۆدانی قوستەنتینیە لە ساڵی 1453دا، نەک تەنها بە شێوەی هێمایی نوێنەرایەتی ماوەی نێوان 11ی ئایاری 1840 و 22ی تشرینی یەکەمی 1844 دەکەن، بەڵکو ئەو گەمارۆدانانە جەختیش لەسەر ڕۆڵی ئیسلام وەک نەوەکانی بای ڕۆژهەڵات لە پێشبینییەکانی کتێبی پیرۆزدا دەکەنەوە. بابەتی پاشای باکوور (بابل یان ڕۆما) و بای ڕۆژهەڵات بریتییە لە "هەواڵەکان لە ڕۆژهەڵاتەوە و لە باکوورەوە" لە دانیال 11:45دا.

> بەلام هەواڵەکان لە ڕۆژهەڵات و لە باکوورەوە پەشۆکاوی دەکەن: بۆیە بە خەشمێکی زۆرەوە دەچێتە دەرەوە، بۆ ئەوەی زۆر کەس لەناو ببات و بە تەواوی قڕیان بکات. دانیال ١١:٤٤.

ئەو ماوە چوارساڵەیەی لە ٢٧ی تەممووزی ١٤٤٩ەوە تا گەمارۆدانی قۆستەنتینیە لە ساڵی ١٤٥٣دا دەخایەنێت، نەک تەنها ماوەیەکی چوارساڵە دەستنیشان دەکات، بەڵکو بە هەژمارکردنی مردنی یۆحەنا پالایۆلۆگۆس لە ساڵی ١٤٤٨دا لەگەڵیدا، ئەم ماوەیە بە پێنج ساڵیش نوێنەرایەتی دەکرێت.

پێکاتەکە لە هەردوو وێرانبوونەکەی ئۆرشەلیم و لە لافاوی نوحدا بەرجەستە کراوە. ئەم پێکاتەیە لە یەکەم جەژنی پەسخە لە میسردا هەیە، کاتێک پێویست بوو فریشتەی لەناوبەر نیشانەی خوێن لەسەر ئەو دەرگایە ببینێت کە فیرعەون و سوپاکەی بردە ناو دەریا، تا ئەو کاتەی باکانی ڕۆژهەڵات بەڕەلا کران و ئاوەکان دەرگای چوونە ناو خاکی بەڵێندراویان داخست. پێکاتەکە لە مێژووی ئالفای کڵێسای پەرگامۆسدا هەیە، لە ساڵی 313ەوە هەتا یەکەم یاسای یەکشەممە لە ساڵی 321دا، و لە مێژووی ئۆمێگای پەرگامۆسیشدا هەیە، لە بڕیارنامەی جوستینیانی لە ساڵی 533ەوە هەتا یاسای یەکشەممەی ساڵی 538. لە بابەتی پەرگامۆسدا، نیشانەکە یان فەرماننامەیەکە یان بڕیارنامەیەکە، بەلام هەردووکیان دەستپێکی ماوەیەکن کە لە یاسایەکی یەکشەممەدا دەگاتە خاڵی کۆتایی خۆی.

چوارچێوەی گەمارۆدان و وێرانکردنی ئۆرشەلیم لە حەزقێلدا لە ساڵی ٥٨٧ی پێش زایینەوە تا ساڵی ٥٨٦ی پێش زایین بوو: دوو ساڵ ئەگەر ماوەکە بە لەخۆگرتنی هەردوو خاڵی دەستپێک و کۆتایی هەژمار بکرێت، و ١,٥ ساڵ ئەگەر تەنها ماوەی نێوان ئەو دوو خاڵە هەژمار بکرێت. چوارچێوەیەکی دیکەی پێغەمبەرانەی گەمارۆدانیش بە دوو ساڵ لە هەڵمەتی پانیۆمدا نیشان دراوە، کە شەڕی پانیۆم لە ساڵی ٢٠٠ی پێش زایین و گەمارۆدانی سەیدا لە ساڵی ١٩٨ی پێش زایینی لەخۆ دەگرت. مردنی هاوسەرەکەی حەزقێل هاوتەریبە لەگەڵ مردنی لامەخ، مردنی یۆحەنا پالایۆلۆگۆس و شەڕی پانیۆم.